

KJAK

Atlantic á vipparaveiðu

Halgir W Poulsen

Eg gjørdist eitt sindur skakkur og ikki sørt argur at lesa á in.fo at nú var Atlantic Airways komið við einum nýggjum korti, heldur smakkleyst nevnt Merkið, ið gav útvaldum ferðafólkum ókeypis mat og drekka umborð á flogfórunum umframt aðrar fyrimunir. Eftir tíðindunum at døma høvdu ávís fólk longu fingið hesi kort, ið vóru ætlað “týðningarmiklum persónum, so sum politikarum, stjórum og øðrum, ið vera mett at vera týðningarmikil.”

Eg kundi ikki koma til aðra niðurstøðu, enn at hatta mundi vera ein av teimum ikki óvanligu leysasøgnum, ið mangan eru at síggja á ymsu portalunum, ið kappast um kundarnar við “avdúkingum”, ið kortini vísa seg at vera skot í bláa luft. Best var at biða eftir rættleiðingunum frá felagnum.

Hesar komu frá stjóranum stutt eftir, men tvørturímóti at vera rættleiðingar váttaði stjórin søguna og gjørdi hana enn meira ótrúliga. Stjórin váttaði, at ein og hvør sum ferðast nógv kann fáa Merkið. Hvør er tað so, sum ferðast nógv. Her hevur felagið verið noytt

at gera nakrar metingar, ið neyvan hava verið torfórar at gera. Úrslitið er, at tað eru stjórar og “onkrir politikarar, men teir eru fáir. At enda sissar stjórin lesaran við at upplýsa, at tað eru færri enn tjúgu fólk í Føroyum, ið hava fingið hetta góða kort.

Tá havt verður í huga, at hetta hendir bert eitt ár eftir, at skipanin við ókeypis mati og drekka til øll umborð varð avtíkin fyri at spara pengar og fáa ráð at seta ferðaprísirnar niður, ger tað einki um vit fara nøkur ár aftur í tíðina at minna á, undir hvørjum umstøðum tann skipanin kom. Vit, sum eru komin nakað upp í árinum og minnst tíðina, tá Mærsk Air hevði einarætt til føroyaflúgvingina, ynskja undir ongum umstøðum ta tíðina aftur, so illa sum Mærsk fór við kundunum. Sjálvur upplivdi eg ta einu ferðina at liggja “veðurfastur” í Kastur í fimm dagar, tí “mjørki var í Vágum”, sum Mærsk fortaldi kundunum, meðan sólin skein oman og niðan.

Hetta gjørdist ovboðið, og í 1987 varð Atlantic Airways stovnað við landsstýrinum (51 prc) og Cimber Air (49) prc) sum partaeigarum. Strítið gekk hjá AA, og Mærsk var ein harður kappingarneyti, so landsstýrið, sum hevði yvirtikið partin hjá Cimber Air í 1989, setti 75

milliónir afturat í felagið í 1992. So gjørdi Mærsk tann brølaran, sum minnir ikki so sørt um tað, Atlantic nú ger: teir býttu ferðafólkið í tveir klassar, ein 1. klassa fyri tey, ið guldu fullan billettprís, og hongdu gardinur upp móti øllum hinum. Tey “finaru” fingið vist bæði eitt og annað gott, meðan hini einki fingi. Tá sum nú fingið hjún sum ferðaðust saman avsláttur uppá tann eina ferðaseðilin. Hetta førði til mangar løgnar hendingar umborð. Ein maður, ið ferðaðist við konu og børnum, fekk at vita, at hann skuldi sita framman fyri gardinurnar, meðan konan og børnini máttu aftur til roykjararnar at sita. Tey (og fleiri við teimum) ferðaðust ongatíð aftur við Mærsk.

Endin var so tann, at Mærsk gavst, meðan Atlantic yvirlivdi og av sonnum gjørdist fólksins ogn, orsakað av góðari undirtøku frá fólkinum og landsstýrinum við fólksins skattapeningi, men ikki minst orsakað av svarinum frá Atlantic til fjákuta tilboðið frá Mærsk, nevniliga at hjá Atlantic var bara ein klassi fyri øll, og tað var fyrsti klassi.

Í dag er so støðan tann, at Atlantic hevur fingið ein nýggjan, og eftir øllum at døma ikki minni eirindaleysan kappingarneyti í SAS. Nógv

bendir á, at skal Atlantic eisini yvirliva hesaferð, er fyrst og fremst neyðugt, at tey klára at varðveita ta undirtøku og tann góðvilja, ið flestu føroyingar hava sýnt higartil, og tað verður undir ongum umstøðum við at býta fólkið upp í klassar, sum Mærsk gjørdi á sinni.

Meðan tað var reiðiliga einfalt hjá Mærsk at gera av, hvør slapp fram um gardinurnar, tykist býtislykilin hjá Atlantic ringur at gjøgnumskoða og enn verri at praktisera. Lat okkum hyggja at hesum gylta skara. Fyrst eru tað stjórnarnir. Hvussu nógv skulu teir/tær ferðast og hvussu rik skulu feløgini hjá teimum vera? Hvat hendir tá stjórn missir starvið ella hann hevur ferðast felagið á húsagang? Við tí litla skara tað fyribils er talan um (færri enn tjúgu fólk sambært AA-stjóranum) verður neyvan talan um gardinur soleiðis beinanvegin, so stjórn kann koma at sita millum tað vanliga fólkið. Hvat hendir, um hann situr millum t.d. ein pensionist og ein lesandi, sum ikki hava so góð ráð, og forbarmar seg yvir tey og biður um triggjar matpakker at lata hinum burturav? Verður tað góðkent, og hvat skal tann vanliga blíða og fyrikomandi flogternan siga? Og hvat um hann ferðast saman við konuni, sum ikki er í útvalda

skaranum? Hevur hann loyvi at bjóða henni?

Og hvat við politikarunum? Sambært stjóranum er talan um “onkrar politikarar, ið ferðast nógv” og “onkrar einstakar politikarar”. Hvussu ofta skal ein politikari av landinum fyri at lúka kravið um at “ferðast nógv”, og hvør skal avgera hvat “nógv” er. Eg hugsar, at svarið hevði verið ymiskt, um tú spurdi ein veljara ella ein politikara, men nú er tað leiðslan á almenna partafelagnum Atlantic, ið vit mugu seta spurningin hvat er “nógv”? Og hava tey havt atlit til eitt rímligt býti millum samgongu og andstøðu? Fara tey at revidera listan við hvørt landsstýrisskifti?

Her eru nógvir spurningar, sum eg vóni, at Stjórnin fer at svara okkum partaeigarum í felagnum, ið sum kunnugt eru “vit, fólkið í Føroyum” sum tað so skaldsliga eitur í einum av uppskotunum til stjórnarskipan, men tað eru kanska bara føgur orð.

Tað, sum Atlantic nú sum tá hevur allarmest brúk fyri, er tann breiða undirtøkan felagið higartil hevur havt, og vónandi framvegis hevur, frá flestu føroyingum, og tað fær felagið ikki við at býta kundarnar í klassar.

Helvtin av føroyskum LGBTarum líða av tunglyndi

LGBT

Fleiri altjóða vísindaligar kanningar hava í longri tíð víst, at fólk, ið hava aðra kynsliga sannføring ella samleika, enn tí hinskyndu ella cis, hava munandi verri sálarliga heilsu, enn hinskynd í miðal hava. LGBT Føroyar hevur tí gjørt eina víðfevnda kanning av heilsustøðuni hjá limum sínum fyri at vita, um støðan er tann sama í Føroyum. Úrslitið vísti, at føroyskir LGBTarar hava lutfalsliga verri sálarliga heilsu, og á fleiri økjum er støðan sera skakandi. Tørvurin á bráfangis sálarligari viðgerð er stórur. Leita verður nú eftir figging, so farast kann í gongd við at gera nakað munagott við hesar trupulleikar.

Nýggja heilsukanningin hjá LGBT Føroyar, har 158 limir lutóku, vísir, at næstan helvtin (49%) av føroyskum LGBTarum hava í eitt longri tíðarskeið kent seg tunglyntan, meðan 11% siga seg ivast. Bara 40% siga seg ikki hava

verið tunglynt í eitt longri tíðarskeið í sínum lívi.

Til samanberingar við heilsukanningina hjá Fólkaheilsuráðnum í 2015 søgdu bert 4% av øllum føroyingum, at tey vóru “sera darvaði” av tunglyndi síðstu 14 dagarnar. Gott 21% søgdu seg vera “eitt sindur darvaði” av tí sama. Sostatt bendir nógv á, at LGBTarar í Føroyum líða tvífalt so nógv av tunglyndi, sum miðal føroyingurin í kanningin hjá Fólkaheilsuráðnum.

Meira enn helvtin kennir angst

Heili 56% av føroyskum tví-, sam-, og tvørkyndum siga seg til tíðir kenna angst, sum avmarkar viðkomandi m.a. við, at ikki vilja vera saman við øðrum fólki ella vitja ávís støð. Sambært kanningin hjá Fólkaheilsuráðnum eru í miðal 18% av øllum føroyingum “sera” ella “eitt sindur” darvaði av angst.

Etingarólag er eisini ein stóru trupulleiki millum samfelags-

bólkin. Triði hvør (33%) LGBTari í Føroyum hevur ella hevur havt etingarólag, meðan 35% hava roynt at skatt seg sjálvan við t.d. cutting. Eingin kend føroysk hagtøl eru fyri miðal føroyingum hesum viðvíkjandi.

Orsøkir til sálarligar trupulleikar

Altjóða vísindin hevur granskað ymisku orsøkirnar til, hví tað vísir seg, at LGBTarar hava eina lutfalsliga verri sálarliga heilsu enn hinskynd. Úrslitini vísa, at stig-

matisering, fordómar og mismunur av hesum málbólki skapa eitt figgindaligt og strongt sosialt umhvørvi, sum síðani hevur við sær, at hesin minniluti í alt ov stóran mun fær álvarsamar sálarligar trupulleikar at dragast við.

Sjálvhjálparbólkar skulu bota um trupulleikan

LGBT Føroyar arbeiðir í lóttuni við at finna figging til at seta á stovn sjálvhjálparbólkar, har tey, sum hava tørv á hesum, við professionellari hjálp, kunnu søkja sær hjálp og stuðul, soleiðis at føroyskir LGBTarar fáa møguleika til at betra um sálarligu heilsuna. Hetta hevur víst seg at geva munagóð úrslit uttanlands. Ætlanin er at seta eitt væl útbúgvið toymi við professionellum fólki við hóskaði royndum, sum saman kunnu leiða sjálvhjálparbólkar yvir eitt longri tíðarskeið.